

УКРАЇНЬСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ Частина 2 2020

Марія Чабайовська
Наталія Омельченко
Віра Синільник

3

Марія Чабайовська
Наталія Омельченко
Віра Синільник

Українська мова та читання

Частина 2

Інфографіка

Калина

Калина отримала своє ім'я від давньослов'янської назви Сонця — «коло».

У «Кобзарі» Тараса Шевченка слово **калина** зустрічається 360 разів!

Ця рослина оспівана в піснях. Про неї складені перекази, легенди, вірші, казки, прислів'я.

Калинові квіти та ягоди присутні у вишивці. Святкові жіночі сорочки та рушники прикрашали калиновими вишитими орнаментами.

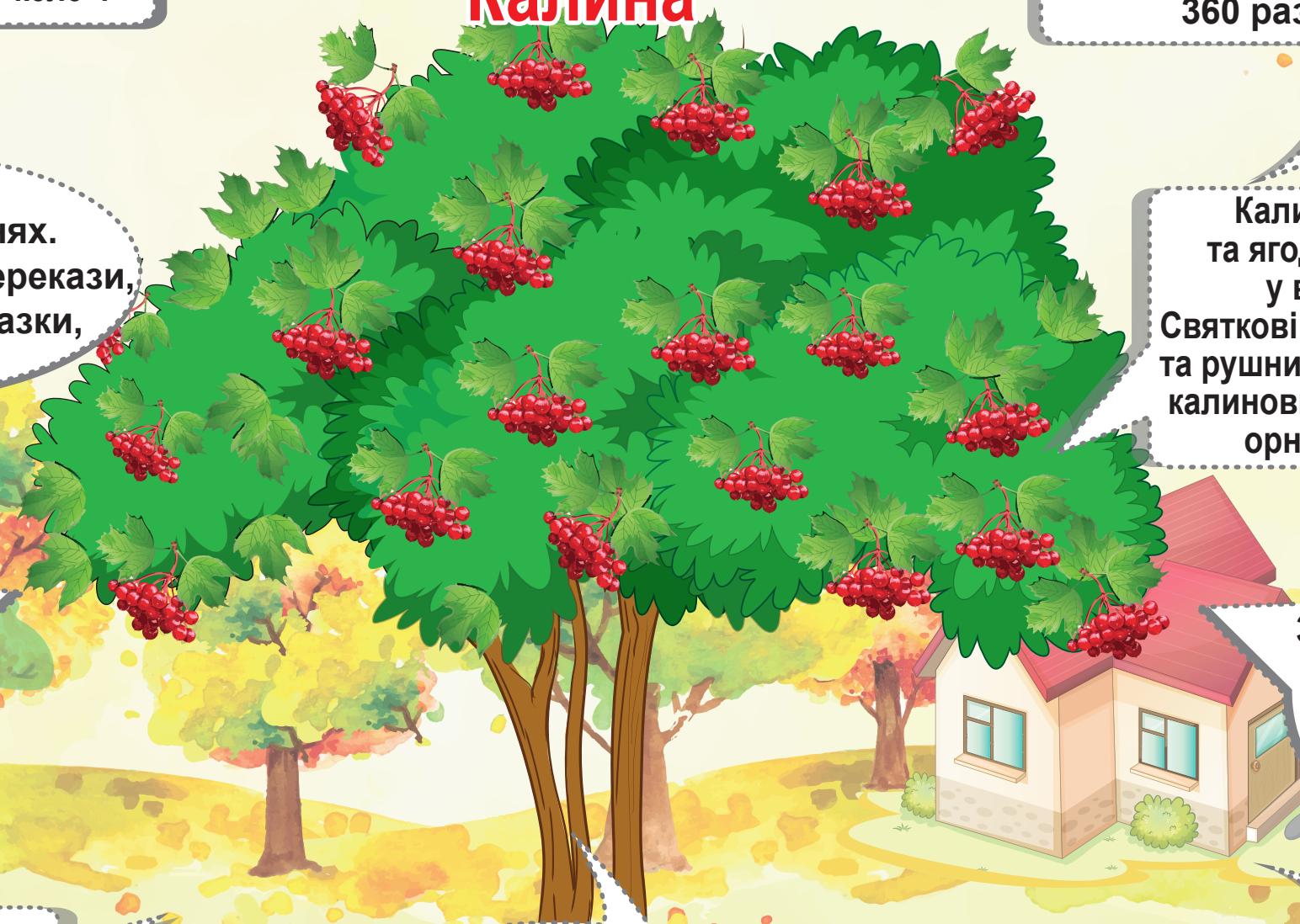
Грона червоних соковитих ягід означають безсмертя роду, ніжну красу та родючість.

З давніх-давен калина росла біля кожної хати українців.

Калина — одна з дванадцяти квітів в українському віночку.

В Україні є понад 100 населених пунктів з назвами Калинівка, Калинове.

Цей кущ має лікувальні властивості.

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика Михайла Вербицького

Слова Павла Чубинського

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Марія Чабайовська, Наталія Омельченко, Віра Синільник

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

Підручник для 3 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України

Тернопіль
Астон
2020

УДК 811.161.2(075.2)

Ч-12

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 21. 02. 2020 № 271)

Видано за рахунок державних коштів.

Продаж заборонено.

Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В.

Ч-12 Українська мова та читання : підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Частина 2 / М. І. Чабайовська, Н. М. Омельченко, В. В. Синільник. — Тернопіль : Астон, 2020. — 160 с. : іл.

ISBN 978-966-308-774-0

Відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти та Типової освітньої програми початкової освіти колективу авторів під керівництвом Р. Б. Шияна

УДК 811.161.2(075.2)

Умовні позначення

	Номер завдання.		Працюю в парі або групі.
	Пригадую.		Завдання різного рівня складності.
	Досліджую, вивчаю мовний і літературознавчий матеріал.		Знайомлюся з медіа.
	Завдання для розвитку критичного мислення.		Для допитливих і кмітливих.
	Матеріали для уроків української мови й літературного читання, рубрик «Перевір свої досягнення» та «Відповіді до завдань» розміщено на сайті видавництва.		Культура мовлення.

ISBN 978-966-308-774-0

© Чабайовська М. І.,
Омельченко Н. М.,
Синільник В. В., 2020

© ТзОВ «Видавництво Астон», 2020

Зміст

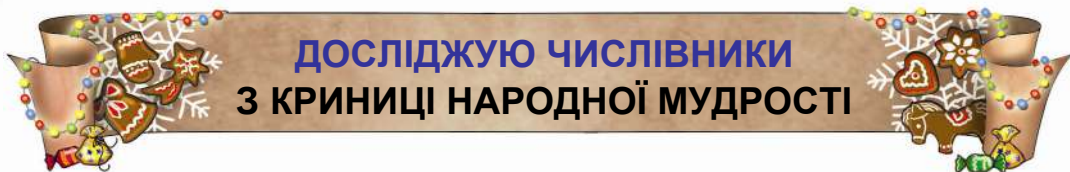
ДОСЛІДЖУЮ ПРИКМЕТНИКИ

ЗИМОВИЙ ДИВОСВІТ

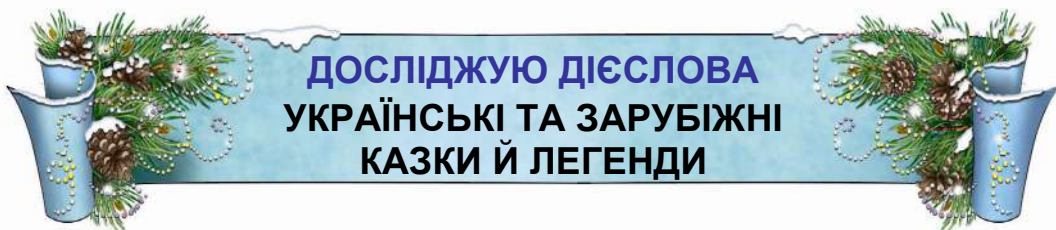
Прикметник як частина мови	7
<i>Іван Сенченко. Пастух рогатий...</i>	7
<i>Олеся Мамчич. Босо-взутий сніговик. Хрестоматія сучасної української дитячої літератури для читання в 3, 4 класах</i>	9
Медіа. Створення реклами	10
Зв'язок прикметників з іменниками	11
<i>Володимир Кленц. Гостює в нас зима</i>	11
<i>Щедрик (щедрівка)</i>	13
Уживання прикметників у прямому і переносному значенні	15
<i>Лідія Новикова. Падає сніг</i>	15
<i>Олег Буцень. Гуля</i>	16
Прикметники-антоніми	19
<i>Оксана Сенатович. Веселий сніг</i>	19
<i>Анатолій Качан. Крихти хліба</i>	19
Прикметники-синоніми	21
<i>Анатолій Давидов. Колиска серед снігу</i>	21
Змінювання прикметників за числами	23
<i>Євген Гуцало. Зайці</i>	23
<i>Василь Сухомлинський. Горбатенька дівчинка</i>	25
Змінювання прикметників за родами	27
<i>Василь Сухомлинський. Як дзвенять сніжинки</i>	27
<i>Галина Демченко. Спасибі лісникові!</i>	29
Родові закінчення прикметників	31
<i>Олександр Копиленко. Переполох</i>	31
Медіа. Створення інфографіки	35
Відмінювання прикметників	37
<i>Надія Красоткіна. Щоб описати зиму</i>	37
<i>Володимир Пархоменко. Зимова купальниця</i>	39
Аналіз прикметника як частини мови	41
<i>Василь Слапчук. Дмитриків страх</i>	41
Закріплення вивченого про прикметник як частину мови	43
<i>Василь Слапчук. Дмитриків страх (продовження)</i>	43
Перевір свої досягнення	44

ДОСЛІДЖУЮ ЧИСЛІВНИКИ З КРИНИЦІ НАРОДНОЇ МУДРОСТІ

Числівник як частина мови	45
Загадки (з <i>народного</i>)	45
Прислів'я (з <i>народного</i>)	47
Приказки (з <i>народного</i>)	47
Скоромовки (з <i>народного</i>)	48
Числівники на позначення кількості предметів.	
Числівники на позначення порядку під час лічби	49
Мирилки (з <i>народного</i>)	49
Заклички (з <i>народного</i>)	49
Лічилки (з <i>народного</i>)	51
Вимова і правопис числівників	53
Два півники (<i>українська народна дитяча пісня</i>)	53
Гойда, гойда-гой, ніченька іде (<i>колискова пісня</i>)	55

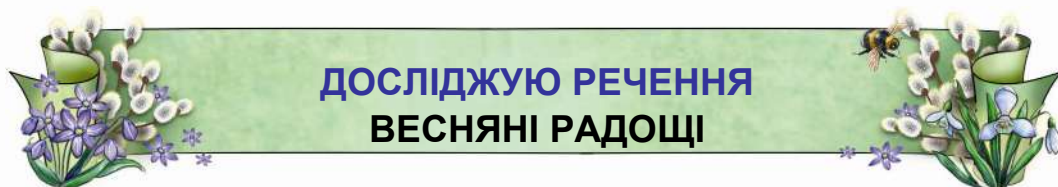

ДОСЛІДЖУЮ ДІЄСЛОВА УКРАЇНСЬКІ ТА ЗАРУБІЖНІ КАЗКИ Й ЛЕГЕНДИ

Дієслово як частина мови	57
Чому ми співучі (<i>легенда</i>)	57
Початкова форма дієслова	59
Наша земля (<i>легенда</i>)	59
Зв'язок дієслова з іменником у реченні	61
Лисиця та рак (<i>українська народна казка</i>)	61
Хліб і золото (<i>українська народна казка</i>)	63
Дієслова-антоніми	65
Мудра дівчина (<i>українська народна казка</i>)	65
Медіа. Написання SMS-повідомлення	67
Дієслова-синоніми	69
Леся Українка. Три метелики	69
Уживання дієслів у переносному значенні	73
Юрій Ярмаш. Музична історія	73
Дієслова, що називають завершену або незавершену дію.	
Вимова і правопис дієслів, що закінчуються на <i>-ться</i> , <i>-шся</i>	77
Анатолій Костецький. Все прокидається поволі	77
Дніпрова Чайка. Коза-дереза	79
Театралізація	80

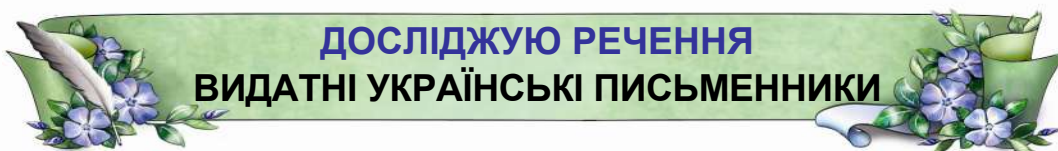

Змінювання дієслів за часами	81
Лисиця і куріпка (французька народна казка)	81
Чому кенгуру стрибає (австралійська народна казка)	83
Закріплення вивченого про часові форми дієслова	85
Езол. Двоє приятелів і ведмідь	85
Написання частки <i>не</i> з дієсловами	89
Шарль Перро. Червона Шапочка. Переклад Романа Терещенка	89
Аналіз дієслова як частини мови.	
Узагальнення вивченого за темою «Дієслово»	93
Ганс Кристіан Андерсен. П'ятеро з одного стручка. Переклад Оксани Іваненко	93
Перевір свої досягнення	96

ДОСЛІДЖУЮ РЕЧЕННЯ ВЕСНЯНІ РАДОЦІ

Розповідні і питальні речення	97
Катерина Перелісна. Весна	97
Зірка Мензатюк. Великодня казка «Молоданчик»	98
Спонукальні речення. Речення окличні і неокличні	101
Андрій М'ястківський. Великдень	101
Наталя Любиченко. Квітучі писанки	103
Звертання	105
Олена Роговенко. Весна	105
Костянтин Ушинський. Бджілки на розвідці	107

ДОСЛІДЖУЮ РЕЧЕННЯ ВИДАТНІ УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ

Члени речення. Головні і другорядні члени речення	109
Тарас Шевченко. Весна	109
Тарас Шевченко. Зоре моя вечірняя	111
Закріплення вивченого про головні і другорядні члени речення	113
Леся Українка. Давня весна	113
Леся Українка. Конвалія	115
Зв'язок слів у реченні	117
Іван Франко. Дивувалась зима	117
Іван Франко. Навесні	117
Закріплення вивченого про речення	119
Іван Франко. Лисичка і Журавель	119

ДОСЛІДЖУЮ ТЕКСТ РОДИНА — ЦЕ ВСЯ УКРАЇНА

Текст і його ознаки	121
<i>За Оленою Мацьків. Подарунок для мами</i>	121
Текст-розповідь	125
<i>За Михайлом Слабошпицьким. Васильків портрет</i>	125
Текст-опис	127
<i>За Михайлом Слабошпицьким. Васильків портрет (продовження)</i>	127
Текст-міркування	129
<i>Галина Ткачук. Гойдалка під кленом</i>	129
Художній і науково-популярний текст	134
<i>За Анатолієм Григоруком. Бабусина прем'єра</i>	134
Медіа. Створення афіші	137
Перевір свої досягнення	137

ПОВТОРЮЮ ВИВЧЕНЕ СКОРО ЛІТО, КАНІКУЛИ...

Повторення вивченого про звуки і букви	138
<i>Галина Римар. Казочка-п'єса про бджілку Таню та її друзів</i>	138
Театралізація	139
Повторення вивченого про слово	141
<i>Олександр Копиленко. Найвеселіший місяць</i>	141
Повторення вивченого про будову слова	143
<i>Леонід Полтава. Три матусі</i>	143
Повторення вивченого про іменник	145
<i>Любов Голота. Найрідніша</i>	145
Повторення вивченого про прикметник	147
<i>Оксана Караванська. Вишиванка. Хрестоматія сучасної української дитячої літератури для читання в 3, 4 класах</i>	147
Повторення вивченого про числівник	149
<i>Оксана Караванська. Вишиванка (продовження)</i>	149
Повторення вивченого про дієслово	151
<i>Людмила Суворова. Казковий вечір</i>	151
Повторення вивченого про речення	153
<i>Людмила Суворова. Казковий вечір (продовження)</i>	153
Повторення вивченого про текст	155
<i>Надія Красоткіна. А я люблю, коли сміються діти</i>	155
Повторення вивченого в третьому класі	157
<i>Валентин Струтинський. Канікули</i>	157
Перевір свої досягнення	158
Відповіді до завдань	158
Словник театральних термінів	159

ДОСЛІДЖУЮ ПРИКМЕТНИКИ ЗИМОВИЙ ДИВОСВІТ

Прикметник як частина мови

1. Прочитай заголовок. Подумай, про що буде розповідатися в оповіданні.

Пастух рогатий...

Вийшла Катруся ввечері погуляти. А надворі сніг, а надворі мороз, і такий пекучий, що в Катрусі щоки почервоніли, як яблучка. Взяла вона саночки. Почала з гірки спускатися. Ще червоніші щоки стали в Катрусі. Очі блискотять. Пара з рота клубком вилітає. Гарно!

Спинилася відпочити. На небо глянула й здивилася.

Все небо синє-синє, аж темне, і на ньому без кінця і краю зірок насипано. А між ними ясний ріжок молодого місяця.

Аж тут Юрчик вискочив з двору. Кричить:

— Гей, Катрусе, це ти?!

— Я.

— Що ти робиш?

— Загадки пригадую.

— Загадки пригадуєш? — Юрчик підбіг до Катрусі, глянув на неї і спитав: — А яку ти вже пригадала?

— А ось яку, — відповіла Катруся. — Пам'ятаєш, бабуся загадувала: поле не міряне, вівці не лічені, пастух рогатий?

Але Юрчик не був тоді дома, як бабуся цю загадку загадувала, то й не знав, як її відгадати. Насупився. Пальця до лоба приклав.

Думає, думає, а відповіді не знає.

Іван Сенченко

* Що робили діти надворі? Якими ти уявляєш Катрусю та Юрчика?

** Як автор описує небо? Прочитай.

*** Складіть свої загадки, запропонуйте сусіду/сусідці по парті їх відгадати.

Прочитай продовження оповідання «Пастух рогатий...» за посиланням на сайті <https://is.gd/Bay0GU> або QR-кодом.

- Які загадки загадували діти одне одному?
- Перекажи текст.

2. Випиши з оповідання слова, що відповідають на питання **який? яка? яке?**.

- ➔ Подумай, що вони називають.
- ➔ Доведи, що ці слова є прикметниками.

Прикметник — частина мови, що називає ознаку предмета і відповідає на питання **який? яка? яке? які?**.

3. Спиши. Підкресли прикметники. Розкрий значення прикметників у мовленні.

Червоні снігури
Стрибають по дворі.
В задумі чорний крук
Присів на білий сук.

Синиці голубі
Співають на вербі.
На зиму омелюх
Пошив рудий кожух.

Володимир Лучук

❖ Підкресли прикметники на позначення кольору. Постав до них питання (усно).

4. Добери до кожного іменника прикметник. Познач його будову.

Зразок. Зимовий ранок.

Сніг, сніжинка, рукавички, поле.

Прикметник як частина мови

1. Розглянь ілюстрацію. Подумай, про що буде розповідатися у вірші.

Босо-взутий сніговик

Взувши правий черевик,
йшов по лісу сніговик:
трохи босим,
трохи взутим
сніговик ходити звик.
В місто видибав:
— Овва!
Черевиків треба два!
Трохи босих,
трохи взутих
в місті славним не бува.
Позаходив до крамниць,
накупив собі дрібниць:
від смішного хула-хупа
до пахучих полуниць.

Того є,
і сього є,
кожен хвалить щось своє,
тільки лівих черевиків
аніхто не продає.
Правий зняв —
і на льоду
взув на ліву до ладу.
— Я до міста йшов у правім,
а назад у лівім йду!
Скільки клунків! А валіз!
У маршрутку ледь уліз,
в право-лівім черевіку
вправо-вліво —
та й у ліс!

Олеся Мамчич

- Яка пригода трапилася зі сніговиком?
- Що він собі купив? Прочитай.

Реклама — це інформація про товари, послуги, видовища, подана з метою привернення уваги до них.

Комерційна реклама — це інформація, розповсюдження якої має на меті отримання прибутку.

Соціальна реклама — це інформація, спрямована на досягнення суспільно корисних цілей, поширення якої не передбачає отримання матеріального прибутку.

- Чим відрізняється соціальна реклама від комерційної?
- Розглянь ілюстрацію на с. 9, знайди там зображену рекламу. Визнач її вид.

Перейди за посиланням на сайт <https://is.gd/hO0rE4> або скористайся QR-кодом і розглянь приклади реклами.

- Навіщо створені ці реклами?

Складіть рекламні повідомлення про будь-який товар чи плакат із соціальною рекламою на самостійно обрану тему. Презентуйте свою роботу.

2. Випиши з вірша прикметники, які починаються на букву **с-** або **п-**. Придумай ще по два прикметники на ці літери. Запиши.

3. Від поданих іменників утвори прикметники. Запиши. У прикметниках визнач закінчення.

Україна, мороз, вишня, зима, лебідь, золото.

❖ Добери й запиши прикметники до слова *Україна*.

4. Утвори прикметники від виділених іменників.

Зразок. Шафа для **книг** — книжкова шафа.

Варення з **абрикосів** — ...

Хліб із **пшениці** — ...

Сопілка з **калини** — ...

Сік із **персиків** — ...

Стрічка з **шовку** — ...

Миска із **глини** — ...

5. Позмагайтеся, хто швидше напише п'ять прикметників на букву **Б**.

Зв'язок прикметників з іменниками

1. Прочитай виразно вірш.

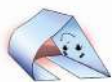
Гостює в нас зима

Летять, летять сніжинки
На поле, ліс і сад,
Веселий свій таночок
Танцює снігопад.
Надворі — лютий холод,
Тепла давно нема.

Заліз в копичку зайчик
І солодко дріма.
Мете хвостом лисичка
Сніжок біля сосни.
В барлозі спить ведмедик,
Солодкі бачить сні.

Володимир Кленц

- Про яку пору року йдеться у вірші? Доведи свою думку.
- Що роблять взимку зайчик, лисичка та ведмедик? Прочитай.
- Визнач слова, вжиті в переносному значенні.

Письмо для себе.

Які почуття в тебе викликав вірш?

Розглянь фото за посиланням на сайті
<https://is.gd/G7vbWg> або QR-кодом.

Зробіть колаж з фото чи малюнків на тему: «Зима».

Культура мовлення

~~Музикальна школа.~~

Музична школа.

2. Випиши з вірша іменники й пов'язані з ними прикметники.

Зразок. Таночок (який?) веселий.

- ➔ Подумай, чому прикметники зв'язані з іменниками.
- ➔ За потреби скористайся правилом.

Прикметники в мовленні зв'язані з іменниками, тому що вказують на ознаки предметів.

3. Утвори й запиши словосполучення. Познач закінчення прикметників. Скажи, з якими словами зв'язані прикметники.
- Ялинка (яка?) вічнозелена — на ялинці (якій?)
Сніжинка (яка?) біла — сніжинку (яку?)
Іній (який?) срібний — інею (якого?)
Сонце (яке?) яскраве — під сонцем (яким?)
- ❖ Перевір правильність написаного.

Візьми до уваги! Зв'язок прикметників з іменниками встановлюється за допомогою питань. Питання став від іменника до прикметника.

4. До кожного прикметника добери іменник. Запиши.
- Зразок. Рідна земля.
Смачний, чарівна, лісове, високі.
- ❖ Склади речення з цими словами.

5. Прочитай вірш. Спиши.

Срібні дерева

Срібні дерева,
срібне гілля,
сріблом пухнастим
вкрита земля.
Срібні у синьому небі
хмарки,

в срібних заметах
срібні стежки.
Срібний-пресрібний
ліс приберіг
білочці срібній
срібний горіх.

Леонід Первомайський

- ❖ Підкресли іменники й пов'язані з ними прикметники.
❖ Обведи слова, вжиті в переносному значенні.

Зв'язок прикметників з іменниками

1. Прочитай щедрівку. Визнач тему і головну думку твору.

Щедрик

Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка,
Стала собі щебетати,
Господаря викликати:
— Вийди, вийди, господарю,
Подивися на кошару,
Там овечки покотились,
А ягнички народились.
В тебе товар весь хороший,
Будеш мати мірку грошей.
Хоч не гроші, то полова¹,
В тебе жінка чорноброва.
Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка.

* На які свята щедрують?

* Які щедрівки ти знаєш?

* Чи доводилося тобі щедрувати?

** Вивчи щедрівку напам'ять.

** Дізнайся більше про святкування новорічно-різдвяних свят. Для цього прочитай текст рубрики «Це цікаво».

*** Порівняй малюнок і текст щедрівки. Що не так зображено на малюнку?

Це цікаво

Наші предки в різний час святкували Новий рік: першого березня, першого вересня і в січні — два рази: першого та чотирнадцятого числа. Події, описані в «Щедрику», відбувалися тоді, коли вони відзначали це свято 1 березня. Уважалося, що пробудження природи і є початком відліку часу.

¹ Полова — 1) відходи при обмолочуванні й очищуванні зерна; 2) щось таке, що не має значення.

Прочитай щедрівки за посиланням на сайті <https://is.gd/XHj1jC> або QR-кодом.

Послухай щедрівку «Щедрий вечір, добрий вечір» за посиланням на сайті <https://is.gd/SrZ7e1> або QR-кодом.

❖ Що нового ти дізнався/дізналася про щедрівки?

Складіть мапу думок зі словом *щедрівка*.

2. Випиши з тексту іменники й пов'язані з ними прикметники. Постав питання (усно) від іменників до прикметників.

3. Відгадай та спиши загадку.

Пташка невеличка, В неї білі щічки, Сірі лапки, чорна шапка, Фартушок жовтенький,	Голосок тоненький. Тож ця пташка невеличка Називається
--	--

- ❖ Підкресли іменники із залежними від них прикметниками.
- ❖ Обведи слова, у яких звуків більше, ніж букв.

4. Прочитай анаграми-прислів'я, запиши їх. Підкресли прикметники.

воНою югodoro дий, та їстаро не вабузай.
ласеВе мкаду — лонапови в'язродо.

- ❖ Обведи синім олівцем прикметники-антоніми.
- ❖ Підкресли букву, яка завжди позначає два звуки.
- ❖ Підкресли зеленим олівцем слова з м'якими приголосними звуками.

5. Утвори й запиши словосполучення з прикметником *ніжний* та поданими іменниками: *голос, мова, руки, слово*.

❖ З одним зі словосполучень склади речення.

Уживання прикметників у прямому і переносному значенні

1. Прочитай виразно вірш.

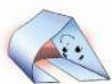
Пада сніг

Пада сніг, пада сніг,
Білий танець біля ніг.
Білі взули черевички
Вже ворони і синички.
Білі стали димарі,
Сніг кружляє угорі.
Біла хустка у шипшини,
Біла сукня у ялини,
Срібно-білі стежечки,
Білі в кленів сорочки.
Пада сніг, пада сніг,
Стелить килим на поріг.

Лідія Новикова

- Чому все навкруги стало білим?
- Що стало білим від снігу? Прочитай.
- Наведи інші приклади слів, які позначають кольори.

Придумай історію з виділеними словами і словом *сонечко*.

2. Випиши з вірша словосполучення іменників прикметниками, познач у них закінчення.

- ❖ Визнач, які з них ужиті в прямому, а які — у переносному значенні.

3. Прочитай словосполучення. Спиши їх відповідними парами. Підкресли ті, які вжиті в переносному значенні.

Теплий чай, теплі почуття, чиста совість, чисті руки, м'який характер, м'яка іграшка, шовкове волосся, шовкова

хустка, свіжий вітер, свіжа сорочка.

- ❖ Обведи іменники чоловічого роду синім олівцем, а жіночого — зеленим.

4. Прочитай прислів'я. Поясни, як ти їх розумієш.

сердечко. словечко
Гостре коле
згода бійки. краща
Солом'яна залізної від
буває солодких і від гірко. слів

- ❖ Спиши. Підкресли прикметники, вжиті в переносному значенні.
- ❖ Склади словосполучення, у яких ці прикметники будуть вживатися в прямому значенні.
- ❖ Обведи слова, у яких звуків більше, ніж букв.
- ❖ Розкрий зміст третього прислів'я у формі усної розповіді.

Уживання прикметників у прямому і переносному значенні

1. За заголовком передбач, про що буде розповідатися в оповіданні.

Ґуля

От і зима прийшла. Випав сніг. Міцно скували землю морози.

Розчистили хлопчак у дворі майданчик від снігу, залили водою — замерзла вона. Добра ковзанка вийшла!

Саме Юркові ковзани батько приніс — гарні такі, блискучі. Пригвинтив Юрко швиденько їх до черевиків, спустився по сходах, тримаючись за поруччя, і по снігу — до ковзанки.

А у дворі вже дітей повно-повнісінько. Хто на ковзанах катається, хто просто так стоїть, хто в сніжки грається.

Радий Юрко, що в нього нові ковзани. Та тільки ступив на лід — одразу і впав.

Сміються з нього дівчатка:

— Дивіться, Юрко на руках катається!

Прикро стало Юркові, що не вміє він кататись. Підвівся неквапливо, обтрусив сніг і знову поїхав — і знову впав. Та так невдало, що добру ґюлю на лобі набив. І таку ж болючу!

А дівчатка бачать, що він от-от заплаче, і ще дужче регочуть.

Під'їхав до Юрка третьокласник Миколка.

— Ого, яку набив! — сміється. — Це перша?

Насупився Юрко, мовчить. Кому ж приємно, коли з тебе глузують? Навіть додому вирішив іти. А Миколка каже:

— То нічого, у мене теж є. Дивись.

І він зсунув шапку на потилицю. На його лобі красувалася здорова ґюля. Куди Юрковій ґюлі до неї!

— А тобі не болить? — тихо спитав Юрко.

— От іще! — весело пхикнув Миколка.

Юрко поторкав свою ґюлю, і йому здалося, що вона не така вже й велика, навіть боліти стала менше.

Він нахилився, зав'язав міцніше шнурок на черевіку і знову ступив на лід...

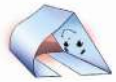

Чомусь і дівчатка принишкли, перестали сміятися з нього. І хоч у цей день Юрко ще не один раз падав, вони навіть похвалили його.

Так чи не так?

Олег Буцень

- Чому Юркові стало прикро?
- Як Миколка заспокоїв хлопчика? Прочитай.
- Визнач тему і головну думку оповідання.

Листьмо для себе.

Чи схвалюєш ти поведінку дівчаток? Свою думку обґрунтуй.

2. Випиши з тексту прикметники з іменниками. Підкресли зеленим олівцем прикметники, вжиті в переносному значенні.

3. До прикметників, вжитих у переносному значенні, добери прикметники з прямим значенням. Запиши.

Срібний передзвін —

солодка мова —

світла думка —

золотий промінь —

пухнастий сніг —

глибокі знання —

❖ Підкресли двома лініями букви, які позначають м'які і пом'якшені приголосні звуки.

4. Відгадай слова. Склади з ними словосполучення чи речення, у яких вони будуть вживатися в прямому і переносному значенні. Запиши.

ЛИЙСЕВЕ, КИЙЛЕГ, НИЙНЯЧСО

❖ Поділи трискладові слова для переносу.

5. Випиши з прочитаних творів речення з прикметниками, вжитими в переносному значенні.

Прикметники-антоніми

1. Прочитай заголовок. Подумай, про що буде розповідатися у вірші.

Веселий сніг

Падав сніг, падав сніг —
Для усіх, усіх, усіх:
І дорослих, і малих,
І веселих, і сумних.
Всім, хто гордо носа ніс,
Він тихцем сідав на ніс.
А роззяві, як на сміх,

Залетів до рота сніг.
Вереді за комір вліз
І довів його до сліз.
А веселі грали в сніжки,
Сніг сідав їм на усмішки
І сміявся з усіма:
— Ой зима, зима, зима!

Оксана Сенатович

- * Для кого й куди падав сніг? Прочитай.
- ** Чому авторка називає сніг веселим?
- ** Чи ти любиш снігопад? А ігри в сніжки? Розкажи.
- ** Пригадай з уроків «Я досліджую світ», як утворюється сніг.

*** Дізнайся цікаве про сніг за посиланням на сайті <https://is.gd/f1rNdq> або QR-кодом.

Послухай пісню Наталії Май «Перший сніг» за посиланням на сайті <https://is.gd/AcMPCF> або QR-кодом.

2. Знайди у вірші строфу з антонімами. Спиши. Підкресли прикметники-антоніми. Розкрий їх значення у творі.

3. Прочитай виразно вірш.

Крихти хліба

З лісосмуг, де свищуть сніговиці,
Де не стало корму і тепла,
Перебрались лагідні синиці
У садки до нашого села.
В завірюху, ожеледь, морози
Стукають синиці у вікно,

З горобцями ділять на дорозі
Крихту хліба мерзлу і зерно.
Пригощав пташок я з годівниці
І почав, нарешті, відчувать,
Що для когось крихта — це дрібниця,
А для пташки — жить чи замерзать.
Анатолій Качан

- Чому птахи перебралися ближче до людей?
- З ким ділять крихти хліба і зерно синиці? Прочитай.
- Як ти розумієш виділені рядки?

4. Випиши з вірша Анатолія Качана прикметники й підбери до них антоніми.

5. Роз'єднай слова. Прочитай прислів'я. Як ти їх розумієш?
Кращегірка правда, ніж солодка брехня.
З маленького насіння чкаві росте велике дерево.

- ❖ Спиши. Підкресли прикметники-антоніми.
- ❖ Надпиши кількість звуків і букв над словами другого прислів'я.
- ❖ Підкресли букву, яка завжди позначає два звуки. Добери і запиши ще два слова з цією буквою.

6. Запиши антоніми парами.

важкий	далекий	правий	довгий
голосний	високі	верхнє	крихітний
лівий	гігантський	легкий	близький
нижнє	короткий	приголосний	низькі

- ❖ Підкресли слова, у яких букв більше, ніж звуків.

Прикметники-синоніми

1. Прочитай, користуючись позначками.

Колиска серед снігу

Недарма один з місяців року називається лютим. Навіть тоді, коли заметілі стихають, і в лісі стає тихопретихо, морози не спадають.

Трісь-трісь! Трісь-трісь! — тільки й чути довкола. То дерева, великі й малі, тріщать на холоді. І птаство, і дрібні й великі звірі туляться тоді до людських осель, шукаючи і захистку, і порятунку від голоду та холоду.

А у невеличких пташок клестів виводяться в цей час пташенята! Еге ж дивно? Так, але придивіться лишень до їхніх гніздечок. Вони ж неабиякі. Зроблені з паличок, а потім обшиті мохом, шерстю і пір'ям. Вітер не продимає таку хатинку, а щоб і дощ чи сніг не потрапляли до неї, клести влаштовують житло під розлогою ялиною. От вам і дах! У такій хатинці пташенята почувають себе у безпеці, а за «батареї опалення» — мамині й татові крильця.

— А чому, — скажете ви, — клести надумали виводити пташенят узимку, навіщо їм здалося отак суворо випробувати своїх дітей? Чи не краще було б вивести їх улітку?

У тім-то й річ, що для клестів найбільше їжі взимку. Недаремно-бо їх називають ще й шишкарями: адже найдужче смакує клестам насіння ялини, сосни та інших хвойних дерев, що визріває восени й

тримається на гіллі аж до весни. Отим насінням і годують шишкарі своїх пташенят.

Анатолій Давидов

- У яких птахів виводяться дітки в лютому? Чому?
- Яке гніздечко буде шишкар? Прочитай.

2. Випиши з тексту Анатолія Давидова речення з прикметниками-синонімами. Розкрий їх значення в мовленні.

3. Знайди в творі прикметники-антоніми. Поясни, для чого їх вживає автор.

пріязний

4. Запиши групами прикметники-синоніми.

Елегантний, чепурний, пріязний, акуратний, духмяний, вишуканий, ароматний, охайний, розкішний, запашний.

❖ Яке слово зайве? Випиши. Підбери та запиши до нього синоніми.

5. Користуючись цифровим позначенням літер в алфавіті, прочитай слова, добери до них синоніми й антоніми. Запиши.

17, 11, 18, 24, 16, 11, 14 — ...

6, 7, 16, 12, 15, 1, 23, 18, 11, 14 — ...

❖ Підкресли букви, які позначають м'які приголосні звуки.

6. Добери слова. Склади й запиши з ними речення.

Синонім до слова *хоробрий*, антонім до слова *боязкий*.

Синонім до слова *беззвучний*, антонім до слова *голосний*.

❖ Склади подібне завдання зі словом *веселий*.

7. Користуючись словником, випиши три прикметники-синоніми й три прикметники-антоніми, які починаються на букву *С*.

❖ Придумай цікаву історію, використовуючи якнайбільше вписаних слів.

Змінювання прикметників за числами

1. Прочитай оповідання.

Зайці

— А мороз аж сміється, такий міцний, — розказував батько, вернувшись додому. — Ішов я через леваду, а заєць вискочив просто з-під ніг, і якби хоч злякався, якби дременув, а то ледь-ледь чеберяє лапами, хоч за вуха хапай. Тепер у полі все завіяно снігом, то зайці до села внадилися — на городах та в садках їм легше прогородуватися. Це ж можуть і молоді яблуні в нас пообрізати.

Василько глянув крізь шибку на засніжений садок, одягнув козушок, озув биті валянки — й надвір. Поки йшов до погребя, мороз веселенько так і співає під ногами.

У погребі Василько набрав моркви, з капусти наздирав листків і побрів городом до саду. Під стовбурами молодих яблунь він клав де морквину, а де капустяне листя. І радів: уночі зайці не стануть обгризати кору на деревах, матимуть смачнішу поживу.

Зосталося іще трохи моркви, то Василько перейшов до сусіднього садка.

Та тут під грушею хтось уже поклав моркву. А також майстерно прилаштував дротяне сильце. Василько, гамуючи хвилювання, відв'язав мудру пастку і шпурнув її подалі в дерезу...

А вранці сусід, прокидаючи від хати до воріт стежку, розказував Васильковому батькові:

— Ох і зайці у нас цієї зими! І, мабуть, здорові, бо вчора зірвали у мене біля груші пастку. А слідів не лишилося. За ніч усе снігом замело.

Василько прислухався до їхньої розмови. Він прив'язував шматочок сала на калині — для синичок — і хитро всміхався.

Євген Гуцало

- Як Василько піклувався про молоді яблуньки?
- Знайди в тексті й прочитай, як хлопчик врятував зайців.

2. Підбери й запиши прикметники до іменників. Визнач число іменників. За числом іменника визнач число прикметника. Надпиши. Познач закінчення.

Дуб (який?) — дуби (які?) —
Черешня (яка?) — черешні (які?) —
Море (яке?) — моря (які?) —

- ➔ Зроби самостійно висновок про змінювання прикметників в однині й множині.

Прикметник, як і іменник, змінюється за числами.

Прикметник завжди стоїть у тому числі, що й іменник, з яким він зв'язаний: *зелений клен — зелені клени, цікава книжка — цікаві книжки, спіле яблуко — спілі яблука.*

3. Випиши з тексту сполучення іменників з прикметниками. Визнач їх число.

4. Запиши подані словосполучення в множині. Познач закінчення.

Лісове озеро; гірський пейзаж; яскравий ґудзик; високе дерево; легка хмаринка; бібліотечна книга.

- ❖ Підкресли слово, у якому двома буквами позначено один звук. Склади звукову модель цього слова.

Поміркуй! Це правдива чи неправдива інформація?

Василько дізнався, що...

1. Синиці під час польоту рідко махають крилами, що однак не заважає їм літати із вражаючою швидкістю.

2. На зиму синиці відлітають на південь.
 3. Чорний хліб для синиць надзвичайно небезпечний.
 4. Зайців можна зустріти на всіх континентах, крім Антарктиди.
 5. У літню спеку зайцям допомагає рятуватися від перегрівання швидкий біг.
 6. Зуби в зайців ростуть усе життя.
- Як перевірити правдивість інформації?

Змінювання прикметників за числами

1. Прочитай оповідання.

Горбатенька дівчинка

Другий клас розв'язував задачу. Тридцять п'ять учнів схилюлися над зошитами. Коли це у двері хтось тихо постукав.

— Будь ласка, відчини двері й подивись, хто там стукає, — мовить учитель.

Чорноокий хлопчик, що сидів за першою партою, живенько відчинив двері. До класу зайшов директор школи з маленькою дівчинкою. Тридцять п'ять пар очей впилися в незнайому дівчинку.

Вона була горбатенька.

Учитель затамував подих і повернувся обличчям до класу. Він дивився у вічі пустотливих школярів і мовчки благав: хай не побачить дівчинка у ваших очах ні подиву, ні насмішки.

— Цю дівчинку кличуть Олею, — каже директор. — Вона здалеку приїхала до

нас. Хто поступиться їй місцем на першій парті? Бачите, яка вона маленька?

У їхніх очах була тільки цікавість. Вони дивилися на незнайому дівчинку й лагідно всміхалися.

Учитель полегшено перевів дух.

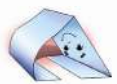
Усі шість хлопчиків і дівчаток, що сиділи за передніми партами, піднесли руки.

— Я...

Тепер учитель був спокійний: клас витримав іспит.

Василь Сухомлинський

- Чому вчитель хвилювався?
- Який іспит витримали школярі?

Листьмо для себе.

Уяви себе учнем цього класу. Як би ти вчинив/вчинила на їхньому місці?

- Чи знаєш ти значення слова *толерантний*? За потреби скористайся словником.

Обговоріть інші ситуації, у яких потрібно проявити толерантність.

2. Випиши з тексту прикметники з іменниками, вжиті в однині. Підкресли трискладові слова.

3. Подані іменники з прикметниками запиши в однині. Познач закінчення прикметників.

Веселі історії; червоні снігурі; безмежні поля.

❖ Придумай і запиши речення з одним зі словосполучень.

4. Випиши у дві колонки прикметники: у одній — ужиті в однині, у іншій — у множині.

Соковита, ароматні, весняні, прудке, широкі, рибна, усний, крижані, великі, міцні, мужній, українські, домашнє.

❖ Перевір правильність виконання — підкресли кожен четверту букву і склади слово-підказку.

❖ Придумай і допиши до кожної колонки по два приклади.

Змінювання прикметників за родами

1. Прочитай заголовок. Подумай, про що буде розповідатися в оповіданні.

Як дзвенять сніжинки

Це було темного зимового вечора. **Сонце** сховалось за обрій. Зарожевів сніговий килим. Стало тихо-тихо. Замерехтіли зорі в глибокому небі.

Раптом з півночі насунула чорна **хмара**. Пливе над снігами. Потемнів сніговий килим. Падають сніжинки на землю. Тихо лягають на поле, на **ліс**, на дорогу. Я прислухаюсь до тихого снігопаду і чую ніжний дзвін. Немов десь далеко-далеко бринить велика кришталева чаша, до якої доторкається срібний молоточок.

Що воно дзвенить? Іду, прислухаюся. Дзвін лине від маленької **ялинки**, що росте у нас на шкільному подвір'ї. Вслухаюся і дивуюся. То дзвенять маленькі **сніжинки**. Висять на ялинкових гілочках, доторкаються одна до другої, немов срібні дзвіночки. І дзвенять, дзвенять. Аж місяць прислухається.

Василь Сухомлинський

- Коли відбувалася описана подія?
- Знайди в тексті й прочитай про те, що дзвеніло надворі.
- Як змінилася природа, коли насунула чорна хмара? Прочитай.

Придумай розповідь із виділеними словами і словом *пролісок*.

2. Спиши іменники із залежними від них прикметниками, додаючи закінчення. Визнач рід іменників. За родом іменника встанови рід прикметника. Надпиши. Познач закінчення.

Сніг (який?) біл.. .
Скатертина (яка?) біл.. .
Полотно (яке?) біл.. .

Костюм (який?) син.. .
Волошка (яка?) син.. .
Озеро (яке?) син.. .

В однині прикметники змінюються за родами. Прикметник завжди стоїть у тому роді, що й іменник, з яким він зв'язаний.

Прикметники чоловічого роду відповідають на питання **який?**, жіночого — **яка?**, середнього — **яке?**.

Усі прикметники чоловічого роду мають закінчення **-ий, -ій**; жіночого роду — **-а, -я**; середнього роду — **-е, -є**.

3. Допиши закінчення прикметників.

Сніги (які?) біл.. .	Костюми (які?) син.. .
Скатертини (які?) біл.. .	Волошки (які?) син.. .
Полотна (які?) біл.. .	Озера (які?) син.. .

У множині прикметники за родами не змінюються, усі відповідають на питання **які?** й мають закінчення **-і**.

4. Випиши з тексту прикметники чоловічого і жіночого роду. Придумай і запиши прикметник середнього роду.

колектив

5. Прочитай слова. Утвори й запиши словосполучення.

Ясний (сонце), зелений (травичка), смачний (борщ), дружний (колектив), теплий (слово), пахучий (черемха).

❖ Познач рід прикметників і їх закінчення.

Змінювання прикметників за родами

1. Прочитай оповідання.

Спасибі лісникові!

Нахвалявся мороз усіх у лісі поморозити. Холодних вітрів, лютих хурделиць накликав. Завивали вітри, шаленіли хурделиці. Снігом усе замітали. Скрутно, голодно стало птахам і звірам. Навіть білочка й та засмутилася. Були в неї сякі-такі припаси, та вийшли. А до весни ще далеченько. «Добре їжаків, — думає білочка, — добре борсукові й ведмедеві: позасинали у своїх схованках під снігом і горя не знають. А тут, мабуть, доведеться, по чужих лісах поживи шукати».

Дострибала білочка до узлісся. Аж чує: хтось шурх-шурх, рип-рип!

Глянула, а то лісник на лижах пробирається. За плечима в нього тугий мішок, при боці — верболіз та осика, в пучечки пов'язані.

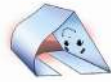
Підійшов лісник до крилатого дуба. Розклав на снігу свої вінички. Це — для зайців. Потім відступив трохи і в простору дуплянку, що висіла на сучку, поклав жолудів, соняшникового насіння, житніх сухарів. Це вже для білочки. Тепер їй не доведеться свою домівку й рідний ліс полишати.

Галина Демченко

- Яка біда трапилася з білочкою?
- Хто їй допоміг?
- Які гостинці приготував лісник? Прочитай.
- Перекажи текст.

Переглянь мультфільм за посиланням на сайті <https://is.gd/FqtD7H> або QR-кодом.

РАФТ

Роль	Аудиторія	Формат	Тема
білочка	сонце	звернення	прохання зігріти
лісник	люди	плакат	допомога тваринам

2. Випиши з тексту прикметники з іменниками, визнач їх рід.

❖ Проаналізуй два слова за будовою (на вибір).

3. Від поданих слів утвори прикметники. Добери до них іменники і запиши утворені словосполучення. Познач закінчення, визнач рід.

Зразок. Папір — паперовий кораблик (ч. р.).

Дощ, сонце, хмара, зелень, вишня.

❖ З одним словосполученням склади й запиши речення.

Позмагайтеся, хто придумає цікаву історію, використавши якнайбільше записаних словосполучень.

4. Спиши, вставляючи пропущені букви.

Небі сір.., похмур.. . Але ось піднялося яскрав.. сонце. Затанцювали різнобарвн.. сніжинки. На річці заіскрився прозор.. лід.

❖ Надпиши над прикметниками рід.

5. Зміни подані прикметники за родами, добираючи до них іменники.

Зразок: веселий смайлик (ч. р.), весела музика (ж. р.), веселе літо (с. р.).

Високий, смачний, зимовий, зелений.

❖ Підкресли слова, у яких усі приголосні звуки дзвінкі.

Родові закінчення прикметників

1. За заголовком та ілюстрацією передбач, про що буде розповідатися в оповіданні.

Переполох

Насипало снігу в лісі багато, такого пухкого снігу та білого. Ходити в лісі взимку важко людині. А на лижах куди завгодно пройдеш.

Тихо навколо в лісі, тільки поскрипує веселий морозець у стовбурах сосен, ялинок та дубів.

Скрип-скрип...

Тварини лісові не бояться снігу й морозу. Одяглися в тепле хутро звірятка, у густий пух пташки й шукають собі їжу.

Під дуплом старого дуба миша собі ще влітку нірку вирила, наносила тоненьких травинок і сухого моху — зробила тепле кубельце. Спала миша, виспалась, треба піти й погуляти. Вилізла з норі, озирнулася навкруги. Тихо, очі сліпить білий сніжок.

Засипав сніг стежечку, що миша протоптала прогулюючись. Вилізла вона на пеньок, дивиться — сухе насіннячко сюди вітер приніс. Поласувала сухим насіннячком і почала хутро своє чистити. Аж гульк — прямо над нею щось чорне й велике впало на стовбур дуба. Перелякалася миша, бо ворогів у неї багато. Перелякалася

та — шубовсть із пенька прямо в нірку. Сидить, не поворухнется. Зраділа, що втекла від страшної халепи.

Що ж воно за страхіття впало на стовбур? Тихесенько визирнула миша з нори, роздивилася, аж то дятел прилетів жуків шукати. Це птах не страшний. У дятла дзьоб міцний і лапи, мов гачки. Чіпляється дятел за кору дерева й лазить, куди захоче, — вгору, вниз, в один бік, у другий бік. Лазить дятел весело по деревах і — стук-тук дзьобом, тук-стук...

Так і працює дятел цілісінький день — винищує шкідників, що під кору поховалися.

Олександр Копиленко

- Чому лісові тварини не бояться снігу й морозу?
- Чому перелякалася миша?

2. Спиши. Визнач рід прикметників. Виділи закінчення.

Земля — ласкава, любя, рідна,
А сонце — щире, золоте,
А небо — лагідне, погідне,
Життя — прекрасне, дороге.
А очі в мами — добрі й ніжні,
А голос — чистий і дзвінкий,
А руки — теплі і надійні,
А погляд — сонячний, ясний.

Леся Лужецька

- ❖ Обведи слово, яке відповідає поданій схемі.
- ❖ Підкресли слово, яке не можна перенести з рядка в рядок.

3. Випиши в три колонки прикметники чоловічого, жіночого і середнього роду.

Приязний, яскрава, спокійне, зелене, соковитий, красиве, озерний, веселе, висока, сміливе, дужий, солодке, блакитна, смачний, ожинове, вузька, велике.

- ❖ Якщо правильно виконаєш завдання, то з других літер кожного слова складеш прислів'я. Запиши утворене прислів'я. Як ти його розумієш?
- ❖ Підкресли слова, у яких всі приголосні дзвінки.

4. Придумай і запиши по три прикметники чоловічого, жіночого і середнього роду.

- ❖ Використовуючи записані слова, придумай цікаву розповідь (усно).

Родові закінчення прикметників

1. Прочитай продовження оповідання.

Переполох

Побачила миша дятла — вилізла з нори. Раптом стрибнула на пеньок білка, **шишка соснова** в неї в лапах. Сіла білочка снідати. На мишу, на дятла позирає, шишку гризе, насіння вилущує.

А хто воно там стрибає між кущами, серед сухого бур'яну? Дятел писнув тихо й замовк, білка насторожилася, а мишка вже не тікає в нору — поглянути цікаво на того великого звіра. Білка не тікає, дятел працює спокійно — значить, звір не страшний.

Та то ж **заєць пухнастий** шукає собі **захисний куточок** для відпочинку! Стрибнув до молоді дикої груші, погриз трохи кори й прямо до

пенька, де мишача нора. Отут він і відпочине. Звірята не страшні зібралися. Лисицю або вовка здалеку помітять дятел та білочка. Тікатимуть вони — заєць і собі пострибає, не наздоженуть.

Не знав заєць, що його слідом давно вже лисиця йде та стежить за ним.

Вирих собі ямку під пеньком заєць і ліг, задрімав. Тепло йому у своєму хутрі в затишку лежати. Коло нього миша прогулюється, шукає поживи.

А лисиця здалеку побачила білочку й дятла. Присіла тихенько. Бо знає — сполохають зайця, тільки почне вона наближатися до пенька. Не впіймає тоді прудкого зайця. Сидить лисиця й чекає.

Тихо навколо в лісі.

Аж ось зарипів сніг здалеку, зашелестів **сухий бур'ян**, об дерево вдарилася гілка. Розмову чути.

Усі звірі кинулися врозтіч. А миша залізла в нірку й сидить. Сидить і боїться визирнути.

Це ми з Василем у ліс прийшли й наробили переполоху...

Роздивилися ми з Василем сліди на снігу й зрозуміли все, про що оце вам і розповіли.

Олександр Копиленко

* Кого зустріла мишка біля пенька?

* Хто налякав тварин? Прочитай.

** Склади план до тексту. Перекажи оповідання.

** З уроків «Я досліджую світ» пригадай, як різні дикі тварини живуть узимку.

*** Переглянь відео за посиланням на сайті <https://is.gd/iwJCe6> або QR-кодом. Про яких тварин тут іде мова?

2. Прочитай пізнавальний текст, поданий у вигляді інфографіки.

Білочка (вивірка)

Білочка (вивірка звичайна) має добрий нюх. Вона легко знаходить запаси горіхів, які ховає, щоб вижити взимку.

Тваринка використовує різкі рухи хвостом для спілкування.

Як і у всіх гризунів, зуби вивірки звичайної ніколи не припиняють рости.

Густий хвіст допомагає білочці підтримувати рівновагу, коли вона стрибає з гілки на гілку.

Блякле хутро на животі білочки допомагає тварині бути непомітною для хижаків.

Передніми лапками вона збирає соснові шишки, лісові горіхи, гриби та ягоди.

- Що нового дізнався/дізналася? Запиши про це кілька речень.

Створіть інфографіку на тему: «Як зимують дикі тварини?». Намалюйте ілюстрації або підберіть фото. Оформіть записи у вигляді інфографіки (зразок див. на форзаці).

3. Випиши з тексту виділені словосполучення й познач у них закінчення. Визнач рід іменників і прикметників.

4. У словосполученнях заміни іменники чоловічого роду іменниками жіночого і середнього роду. Запиши.

Зразок. Зелений гай — зелена трава (ж. р.), зелене яблуко (с. р.).

Веселий хлопчик, чарівний ліс, вірний друг, зимовий ранок.

5. Від кожного іменника утвори і запиши прикметники чоловічого, жіночого і середнього роду.

Зразок. Розум — розумний, розумна, розумне.

Щастя, дуб, дощ, пшениця.

❖ Підкресли слова, у яких звуків більше, ніж букв.

6. Відгадай та спиши загадку. Підкресли прикметник, визнач його рід.

У лісі вогник рудуватий
Шишки лускає завзято.

- ❖ До слова-відгадки підбери три прикметники, визнач їх рід.
- ❖ Склади і запиши загадку про тваринку з оповідання Олександра Копиленка, яка тобі сподобалася.

7. Знайди прикметники, які заховалися в рядку літер.

ЧИСТАСИНЬЛІСОВЕЛИСМАЛЕНЬКАЗЕЛЕНЬСМІЛИВИЙЧАЙ

❖ Запиши слова, надпиши їх рід.

Відмінювання прикметників

1. Прочитай виразно вірш.

Щоб описати зиму

Три слова просять тільки підібрати,
Щоб королеву-зиму описати...
Ну, що ж, три слова — просто, це можливо.
Зима — це казка, чарівниця, диво!
У трьох словах всього не передати,
То, може, ще три слова підібрати?
Зима на різну дивину багата,
Морозна, білосніжна і крилата.
От ще три слова, та й цього замало,
Бо сонце промінці свої послало.
Зима враз стала гарна, промениста,
Холодна, чиста, світла і барвиста.
В **снігу** **глибокому** сотні вогників заграло,
Довкілля зразу **кольорове** стало.
Бездонне чисте небо засиніло
І на душі відразу заясніло.
Зима чарівна і на казку схожа.
Багато слів я підібрати можу,
Щоб **дивину зимову** описати,
Її характер й норов передати...

Надія Красоткіна

- Які слова підбрала авторка, щоб описати зиму?
- Знайди у вірші слова, що римуються.

Письмо для себе.

Опиши зиму (кілька речень).

2. Впиши з вірша виділені словосполучення. Визнач відмінок іменників. Надпиши.

- ➔ Прочитай таблицю. Зверни увагу на назви відмінків прикметників і питання, на які вони відповідають.
- ➔ Користуючись таблицею, визнач відмінок прикметників. Надпиши.

Прикметник ставиться в тому ж відмінку, що й іменник, з яким він зв'язаний.

Таблиця відмінювання прикметників

Число	Однина			Множина
Рід	ч. р.	ж. р.	с. р.	
Від-мінки				
Н.	який?	яка?	яке?	які?
	вдячний	вдячна	вдячне	вдячні
Р.	якого?	якої?	якого?	яких?
	вдячного	вдячної	вдячного	вдячних
Д.	якому?	якій?	якому?	яким?
	вдячному	вдячній	вдячному	вдячним
Зн.	як Н. або Р.	яку?	яке?	як Н. або Р.
	вдячний (вдячного)	вдячну	вдячне	вдячні (вдячних)
Ор.	яким?	якою?	яким?	якими?
	вдячним	вдячною	вдячним	вдячними
М.	на якому?	на якій?	на якому?	на яких?
	на вдячному, на вдячнім	на вдячній	на вдячному, на вдячнім	на вдячних

3. Провідмінй в однині словосполучення *смачний пиріг, рідна земля, велике місто.*

пиріг

Відмінювання прикметників

1. За назвою твору та ілюстрацією спробуй здогадатися, про що в ньому буде розповідатися.

Зимова купальниця

У засніженому сосновому лісі одноманітно дзюрчить струмок. Під його акомпанемент затягнула свою пісеньку пташка. Дивно чути взимку її **дзвінкий** голос. А ось і сама співачка. Здаля примітна її рудувато-бура голівка, шия, спина, біле горлечко.

Це оляпка, або водяний горобець.

Закінчивши трель, пташка скочила на край вимоїни і пірнула в крижану воду. У такий мороз задумала купатись!

Минуло з пів хвилини, і оляпка, мов нічого й не було, виплигнула на корінь, що повис над водою.

Оляпка — **зимова** купальниця — не заради насолоди у крижану воду пірнає: на дні гірських струмків вона добуває личинок і водяних комах.

Комахоїдним птахам важко взимку знайти собі їжу. Тому більшість із них відлітає на південь. А оляпці не страшні зимою ні холод, ні голод. Селяться ці пташки на берегах бурхливих гірських річок і струмків. В Україні оляпки є в Карпатах. Узимку вони залітають і в інші області.

Цікаво буває спостерігати, як ця пташка пірнає в ополонку, біжить по дну струмка, чіпляючись кігтками за камінці, і швидко визбирує дзьобом комах та їхніх личинок.

Пір'я оляпки змащене жиром і у воді не намокає. Дрібненькі пухирці повітря вкривають усе тіло пташки, і в прозорій воді вона блищить, наче посріблена.

У воді ця пташка рятується й від ворогів. Поженеться за нею яструб — вона у воду. А хижак, піймавши облизня, полетить далі. Вирине оляпка й заспіває серед снігових заметів веселу пісеньку.

Володимир Пархоменко

- Що нового ти дізнався/дізналася про водяного горобця?
- Знайди в тексті й прочитай про те, де водяться ці пернаті.

Прочитайте текст у парах. Поставте одне одному запитання за змістом тексту.

Подивися відео про оляпку за посиланням на сайті <https://is.gd/eemhAa> або QR-кодом.

- Чому оляпка пірнає у крижану воду?

2. Випиши з тексту прикметники разом з іменниками та визнач їх відмінок.

- ❖ Провідмій виділені прикметники.

3. Прочитай виразно вірш.

Синій струмочок

Синім джерельцем з синіх снігів
синій струмочок задзюркотів.
Синьою піснею день привітав,
синьою стрічкою гай завітчав.
Щедро розсипав скрізь у долині,
наче намисто, проліски сині.

Анатолій Костецький

- ❖ Підкресли словосполучення іменника з прикметником.
- ❖ Визнач і надпиши відмінки прикметників.
- ❖ Знайди у вірші й обведи порівняння.

Аналіз прикметника як частини мови

1. За назвою твору спробуй згадатися, про що в ньому буде розповідатися.

Дмитриків страх

Що на світі найстрашніше? Для Дмитрика — темрява. Він навіть з татом у темній кімнаті боїться сидіти. І засинає завжди при світлі. Лихо та й годі! Був би Дмитрик дівчинкою — то ще б пів біди. Соромно! Але що вдієш? Страх — сильніший.

До яких тільки хитрощів не вдавалися тато з мамою, щоб привчити Дмитрика до темряви, щоб він перестав її боятися. Але нічого не допомагало, хоробрішим хлопчик не став. Навіть якби йому й пообіцяли іграшки з усього світу — не треба їх Дмитрикові. Нічого йому не треба, аби лише в темряві не лишали, аби світло завжди було.

— Хто принесе мені з сусідньої кімнати окуляри, тому я щось подарую, — звертався дідусь до Дмитрика і його двоюрідного братика Грицька.

- *Про що ти дізнався/дізналася? Про що далі буде розповідатися?*

У Дмитрика аж дух перехопило, коли уявив собі, що матиме іграшкову залізницю. І так захотілося, щоб дідусь подарував йому саме залізницю. Але в сусідній кімнаті

вимкнуте світло... Грицько ж приніс окуляри, ще й боягузом Дмитрика обізвав. Добре, що дідусь у них хороший, усе розуміє.

— Беріть, обом дарую, — сказав. — Грайтеся.

Якось, коли Дмитрик з братиком гралися на подвір'ї, їм здалося, що начебто хтось плаче. Прислухалися. Справді, чувся тихесенький плач. Але де, звідки?

— Це у підвалі, — першим здогадався Грицько.

— Наче Софійка, — по голосу впізнав Дмитрик сусідську дівчинку.

— І чого це вона туди забралася? — дивуються обидва. Що ж робити?

- Про що ти дізнався/дізналася? Про що далі буде розповідатися?

Василь Слпчук

- Чого найбільше боявся Дмитрик?
- Чому Грицько обізвав Дмитрика боягузом?
- Перекажи текст.

2. Випиши з тексту прикметники, проаналізуй за схемою (див. форзац).

3. Спиши і відгадай загадку. Розкрий роль прикметників у мовленні.

Шубка з сірого пушку,	Хоч маленька ця пташина,
Скаче в жовтім фартушку,	Та корисна трудівниця.
Чорний шарфик та шапчина,	

- ❖ Підкресли прикметники. Проаналізуй за схемою два прикметники.

4. Підбери і запиши прикметники до іменника **мова**.

5. Відшукай у бібліотеці вірші про друзів. Один з них запиши в зошит. Підкресли прикметники. Один із прикметників проаналізуй за схемою.

Закріплення вивченого про прикметник як частину мови

1. Прочитай продовження оповідання.

Дмитриків страх

Постояли біля причинених дверей. Зазирали по черзі до підвалу. Дмитрик одразу ж і відсахнувся — темно. А Грицько погукав Софійку. Вона притихла, але за хвилину ще дужче розплакалася.

— Треба їй допомогти, — Дмитрик з надією дивиться на свого хороброго братика.

Але Грицько відмовився йти до підвалу.

— Там жаби.

Дмитрик аж зіщулився, уявивши, як лячно дівчинці.

— Хіба тобі не шкода Софійки?

— Шкода, — Грицько набурмосився.

— Але все одно не піду. Чого вона туди полізла? Незабаром бабуся з магазину прийде, почекаємо її.

— Але ж Софійці там страшно!

— Сам іди, коли такий хитрий. Боягуз! Ходімо краще в залізницю гратися.

Дмитрик лишився біля підвалу сам. Він би пішов услід за Грицьком, але Софійка плакала так жалібно!

Хлопчик широко розчинив двері. Став на сходинку, потім ще на одну. І так, сходинка за сходинкою, вмовляючи себе, ступав у темряву.

— Не бійся, Софійко, я йду до тебе. Не плач.

А Софійка потрапила до підвалу зовсім випадково. Вона йшла до хлопчиків погратися. Побачила кошения. Дівчинці заманулося його погладити. Кошениця шмигнуло до

підвалу, дівчинка — за ним. Потім кошеня кудись пропало, а вітер, як на зло, ще й двері причинив.

Софійка, звісно, налякалася, забилася в куток.

Дмитрик відшукав Софійку в темряві, взяв за руку. У підвалі було дуже темно. І не знати, хто більше боявся: хлопчик чи дівчинка.

Софійка була дуже вдячна своєму рятівникові. А він, щоб приховати свій страх, заспокоював її і щиро заздрив своєму хороброму братикові.

Не знав Дмитрик, що не той хоробрий, хто нічого не боїться, а той, хто вміє подолати страх.

Василь Слпчук

* Чому Грицько відмовився йти до підвалу?

* Як Дмитрик подолав свій страх?

** Чи насправді Дмитрик був боягузом? Визнач головну думку твору.

** Знайди в тексті і прочитай діалог.

** Склади план до тексту. Перекажи оповідання.

*** Охарактеризуй вчинки героїв твору.

Позитивне мислення. Продовж речення. *Дмитрик боявся, але ...*

2. Випиши з тексту два прикметники, проаналізуй за схемою (див. форзац).

3. Користуючись словником, випиши три прикметники-синоніми і три прикметники-антоніми на букву *К*.

4. Знайди слова, які заховалися в рядку літер. Запиши їх в алфавітному порядку, надпиши рід, число і відмінок.

ТАКНІПРИЯЗНИЙТАКНІЛАГІДНІТАКНІНАДІЙНІТАКНІВІРНА

❖ Підкресли слово, у якому звуків більше, ніж букв.

Перевір свої досягнення за посиланням на сайті <https://is.gd/hPNh3T> або QR-кодом.

